SINTAKTIK TUSHUNCHALARNI MODELLASHTIRISH ASOSIDA KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Xudoyberganova Annaxon Axmad qizi,
Urganch Ranch texnologiya universiteti
2-kurs magistranti

Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf ona tili darslarida sintaktik tushunchalarni modellashtirish asosida o‘quvchilarning kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi yoritilgan. Sintaktik modellashtirishning nazariy asoslari, didaktik imkoniyatlari hamda o‘quv jarayonida qo‘llash mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, modellashtirish texnologiyasi orqali o‘quvchilarning grammatik tafakkuri, gap tuzilishini anglash, sintaktik birliklarni tahlil qilish va nutqiy faoliyatini takomillashtirish yo‘llari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari sintaktik tushunchalarni o‘zlashtirish samaradorligini oshirish hamda ona tili ta’limida kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: *sintaktik tushunchalar, modellashtirish, kompetensiya, grammatik tafakkur, ona tili ta’limi, boshlang‘ich sinf, kompetensiyaviy yondashuv, modellashtirish texnologiyasi, sintaktik tahlil, nutqiy ko‘nikmalar.*

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ СИНТАКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИРОВАНИЯ СИНТАКСИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ

В данной статье рассматривается методика развития синтаксической компетенции учащихся на основе моделирования синтаксических понятий на уроках родного языка в начальных классах. Проанализированы теоретические основы синтаксического моделирования, его дидактические возможности и механизмы применения в учебном процессе. Также обоснованы пути совершенствования грамматического мышления учащихся, понимания структуры предложения, анализа синтаксических единиц и развития речевой деятельности посредством технологии моделирования. Результаты исследования способствуют повышению эффективности усвоения синтаксических понятий и реализации компетентностного подхода в обучении родному языку.

Ключевые слова: *синтаксические понятия, моделирование, синтаксическая компетенция, грамматическое мышление, обучение родному языку, начальные классы, компетентностный подход, технология моделирования, синтаксический анализ, речевые навыки.*

METHODOLOGY FOR DEVELOPING SYNTACTIC COMPETENCE BASED ON MODELING SYNTACTIC CONCEPTS

This article describes the methodology for developing students' syntactic competence based on the modeling of syntactic concepts in primary school native language classes. The theoretical foundations, didactic potential, and mechanisms for applying syntactic modeling in the educational process are analyzed. Furthermore, ways to improve students' grammatical thinking, understanding of sentence structure, analysis of syntactic units, and speech activity through modeling technology are substantiated. The research results serve to enhance the effectiveness of mastering syntactic concepts and to implement a competency-based approach in native language education.

Keywords: *syntactic concepts, modeling, syntactic competence, grammatical thinking, native language education, primary school, competency-based approach, modeling technology, syntactic analysis, speech skills.*

Kirish. Til ta’limining zamonaviy konsepsiyasida grammatik bilimlarni alohida qoidalar yig‘indisi sifatida emas, balki til birliklari o‘rtasidagi mazmuniy va strukturaviy munosabatlarni anglashga xizmat qiluvchi yaxlit tizim sifatida o‘qitish ustuvor yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sintaksis tilning kommunikativ imkoniyatlarini yuzaga chiqaradigan asosiy sath bo‘lib, o‘quvchining fikrni mantiqiy, izchil va grammatik jihatdan to‘g‘ri ifodalash kompetensiyasini shakllantirishda muhim o‘rin egallaydi. Shu bois boshlang‘ich ta’lim bosqichidayoq sintaktik tushunchalarni ilmiy asosda o‘zlashtirish keyingi lingvistik bilimlarning poydevorini yaratadi.

Boshlang‘ich ta’lim amaliyoti tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilar so‘z turkumlari va ularning grammatik belgilarini nisbatan muvaffaqiyatli o‘zlashtirsalar-da, gapning sintaktik qurilishi, gap bo‘laklari

o‘rtasidagi munosabatlar, sintaktik bog‘lanishlarni anglash va ularni nutqda qo‘llashda muayyan qiyinchiliklarga duch keladilar. Buning asosiy sabablaridan biri sintaktik hodisalarning abstrakt xarakterga ega ekanligi, ularni an’anaviy tushuntirish usullari orqali idrok etish esa boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlariga to‘liq mos kelmasligidadir. Natijada grammatik bilim bilan amaliy nutq faoliyati o‘rtasida uzilish yuzaga keladi.

Pedagogika, psixologiya va kognitiv lingvistika sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda bilimni model ko‘rinishida taqdim etish murakkab tushunchalarni tizimli idrok etishning samarali vositasi sifatida e’tirof etiladi. Modellashtirish o‘quvchiga hodisaning tashqi ko‘rinishini emas, balki uning ichki tuzilishi, tarkibiy qismlari va ular o‘rtasidagi funksional bog‘lanishlarni anglash imkonini beradi. Sintaktik tushunchalar aynan tizimlilik va munosabatlarga asoslanganligi sababli ularni modellashtirish nazariy bilimni amaliy faoliyat bilan integratsiyalashning muhim metodik vositasi sifatida namoyon bo‘ladi.

Zamonaviy didaktik yondashuvlarda o‘qitish jarayonining asosiy natijasi bilim hajmi bilan emas, balki o‘quvchining bilimni yangi vaziyatlarda qo‘llay olish darajasi bilan belgilanadi. Bu esa sintaktik tushunchalarni o‘qitishda reproduktiv faoliyatdan konstruktiv va tadqiqotchilik faoliyatiga o‘tishni talab etadi. Modellashtirish texnologiyasi aynan ana shu jarayonni ta’minlaydi: o‘quvchi tayyor sxemani yodlamaydi, balki sintaktik modelni yaratadi, tahlil qiladi, taqqoslaydi, o‘zgartiradi va undan yangi nutqiy vaziyatlarda foydalanadi. Natijada sintaktik kompetensiya faqat grammatik bilim sifatida emas, balki amaliy faoliyat tajribasi sifatida shakllanadi.

Bugungi kunda boshlang‘ich ta’lim mazmunini takomillashtirishda fanlararo integratsiya, vizual tafakkur, kognitiv yondashuv va raqamli ta’lim texnologiyalariga alohida e’tibor qaratilmoqda. Sintaktik modellashtirish ushbu yo‘nalishlarning barchasi bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, grafik modellar, konseptual xaritalar, algoritmik sxemalar va raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarning analitik fikrlashi hamda til hodisalarini tizimli idrok etishini ta’minlaydi. Bu esa ta’lim jarayonini shunchaki bilim berishdan bilish faoliyatini tashkil etish darajasiga olib chiqadi.

O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni hamda Maktab ta’limini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ta’lim mazmunini xalqaro talablar asosida takomillashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, o‘quvchilarning mustaqil va mantiqiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Ushbu vazifalarni amalga oshirish sintaktik tushunchalarni o‘qitish metodikasini ham yangi ilmiy yondashuvlar asosida qayta ko‘rib chiqishni taqozo etadi.

Shu nuqtayi nazardan, sintaktik tushunchalarni modellashtirish asosida sintaktik kompetensiyani rivojlantirish metodikasini ishlab chiqish nafaqat ona tili o‘qitish metodikasining dolzarb ilmiy muammolaridan biri, balki boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarning grammatik tafakkuri, nutqiy faoliyati va funksional savodxonligini rivojlantirishga xizmat qiladigan innovatsion pedagogik yechim sifatida ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Sintaktik tushunchalarni o‘qitish va ularni modellashtirish masalalari pedagogika, psixologiya, tilshunoslik hamda lingvodidaktika fanlari kesishgan nuqtada shakllangan ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning nazariy asoslari ta’limni tizimli tashkil etish, bilimlarni modellashtirish hamda o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga oid ilmiy qarashlar bilan uzviy bog‘liq.

Modellashtirish metodining didaktik imkoniyatlari V.V. Davydov, D.B. Elkonin, V.V. Krayevskiy, M.N. Skatkin kabi olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o‘quvchilarning nazariy tafakkurini rivojlantirish vositasi sifatida asoslangan. Mazkur yondashuvga ko‘ra, model o‘quv obyektining muhim xususiyatlarini umumlashtirilgan holda aks ettirib, murakkab tushunchalarni tizimli o‘zlashtirishga xizmat qiladi.

Til ta’limida sintaktik birliklarni o‘qitish metodikasi bo‘yicha N.M. Shanskiy, M.T. Baranov, T.A.Ladyjenskaya, L.P. Fedorenko singari metodistlarning ishlari sintaktik tahlil, gap qurilishi va nutqni rivojlantirishning metodik asoslarini yoritishga bag‘ishlangan. Ularning tadqiqotlarida sintaktik bilimlarni kommunikativ faoliyat bilan uyg‘unlashtirish zarurligi alohida ta’kidlanadi.

O‘zbek tilshunosligida A. G‘ulomov, A. Nurmonov, R. Sayfullayeva, B. Mengliyev, H. Ne’matov va boshqa olimlar tomonidan sintaksisning nazariy asoslari, gapning struktur-semantik xususiyatlari hamda sintaktik munosabatlar chuqur tadqiq etilgan. Ushbu ilmiy qarashlar boshlang‘ich ta’limda sintaktik tushunchalarni metodik jihatdan takomillashtirish uchun muhim nazariy manba bo‘lib xizmat qiladi.

Boshlang‘ich ta’lim metodikasiga oid ilmiy izlanishlarda S. Matchonov, T. G‘afforova, K. Qosimova, H. G‘ulomova va boshqa metodistlar ona tili darslarida grammatik tushunchalarni shakllantirish, o‘quvchilarning nutqiy hamda kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalarini yoritganlar. Biroq mavjud tadqiqotlarda sintaktik tushunchalarni aynan modellashtirish texnologiyasi asosida o‘qitish va

uning sintaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi metodik imkoniyatlari alohida kompleks tadqiqot obyekti sifatida yetarli darajada o‘rganilmagan.

Shu bois sintaktik tushunchalarni modellashtirish asosida sintaktik kompetensiyani rivojlantirish metodikasini ishlab chiqish mavjud ilmiy qarashlarni yangi pedagogik yondashuvlar bilan boyitish, boshlang‘ich ta’limda grammatik bilimlarni amaliy nutq faoliyati bilan integratsiyalash hamda o‘quvchilarning analitik tafakkurini rivojlantirish nuqtayi nazaridan dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot sintaktik tushunchalarni modellashtirish asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining sintaktik kompetensiyasini rivojlantirishga yo‘naltirilgan kompetensiyaviy, tizimli-faoliyatli va konstruktivistik yondashuvlarga asoslandi. Tadqiqotda sintaktik tushunchalar o‘quvchilar tomonidan tayyor bilim sifatida emas, balki modellashtirish jarayonida mustaqil tahlil qilinadigan, umumlashtiriladigan va amaliy nutq faoliyatida qo‘llaniladigan bilimlar tizimi sifatida qaraldi.

Tadqiqotning metodologik asosini ta’limni modellashtirish nazariyasi, bilish faoliyatining bosqichma-bosqich shakllanishi, vizual fikrlash hamda kompetensiyaviy ta’lim konsepsiyalari tashkil etdi. Ushbu yondashuv sintaktik birliklar o‘rtasidagi grammatik munosabatlarni grafik modellar, strukturaviy sxemalar, konseptual xaritalar va algoritmik topshiriqlar orqali o‘zlashtirishni nazarda tutadi.

Tadqiqot davomida ilmiy bilishning tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslash, umumlashtirish, modellashtirish hamda pedagogik loyihalash metodlaridan foydalanildi. Mavzuga oid ilmiy manbalar va metodik adabiyotlar qiyosiy tahlil qilinib, boshlang‘ich sinflarda sintaktik tushunchalarni o‘qitishning amaldagi holati o‘rganildi. Shuningdek, modellashtirish asosida ishlab chiqilgan metodik topshiriqlarning sintaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi samaradorligi pedagogik kuzatish, suhbat, diagnostik topshiriqlar hamda natijalarni sifat jihatdan tahlil qilish orqali baholandi.

Tadqiqot metodologiyasining o‘ziga xos jihati shundaki, unda sintaktik kompetensiya grammatik bilimlar majmuyi sifatida emas, balki sintaktik hodisalarni anglash, ular o‘rtasidagi bog‘lanishlarni tahlil qilish, model yaratish, model asosida yangi gaplar tuzish va olingan bilimlarni turli nutqiy vaziyatlarda qo‘llay olish ko‘nikmalarining integrallashgan natijasi sifatida talqin etildi. Mazkur metodologik yondashuv boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining grammatik tafakkuri, analitik fikrlashi va nutqiy kompetensiyasini izchil rivojlantirish uchun ilmiy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Boshlang‘ich ta’limda sintaktik tushunchalarni o‘qitishning samaradorligi, avvalo, o‘quvchining gapni tayyor grammatik birlik sifatida emas, balki o‘zaro bog‘langan sintaktik munosabatlar tizimi sifatida idrok eta olishiga bog‘liq. Amaliy kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilar ko‘pincha gap bo‘laklarini alohida-alohida ajrata olsalar-da, ular o‘rtasidagi mazmuniy va grammatik bog‘lanishni izohlashda qiyinchilikka duch keladilar. Bu esa sintaktik tushunchalarni o‘qitishda bilimni vizual tashkil etish hamda modellashtirish metodidan foydalanish zaruratini yuzaga keltiradi.

Sintaktik modellashtirish – bu sintaktik hodisalarning ichki tuzilishi, tarkibiy qismlari va ular o‘rtasidagi munosabatlarni soddalashtirilgan grafik, belgili yoki mantiqiy model orqali ifodalash jarayonidir. Bunday model o‘quvchiga grammatik qoidani yod olish emas, balki uni anglash, tahlil qilish va amaliy faoliyatda qo‘llash imkoniyatini yaratadi. Natijada o‘quvchining bilish faoliyati reproduktiv darajadan produktiv darajaga ko‘tariladi.

Tadqiqot davomida sintaktik tushunchalarni modellashtirish uch bosqichli metodik tizim asosida tashkil etish maqsadga muvofiq ekanligi aniqlandi (1-jadval).

1-jadval.

Bosqich	Mazmuni	Kutiladigan natija
Analitik bosqich	Gapni kuzatish, sintaktik birliklarni aniqlash, savollar asosida tahlil qilish	Sintaktik belgilarni farqlash ko‘nikmasi shakllanadi
Modellashtirish bosqichi	Gapning strukturaviy modeli, sxemasi yoki grafik tasvirini yaratish	Sintaktik munosabatlarni vizual idrok etish rivojlanadi
Transformatsion bosqich	Model asosida yangi gaplar tuzish, modelni o‘zgartirish va izohlash	Sintaktik kompetensiya hamda nutqiy ijodkorlik rivojlanadi

Mazkur bosqichlarning ketma-ket qo‘llanishi o‘quvchilarda sintaktik tushunchalarning izchil shakllanishini ta’minlaydi. Ayniqsa, transformatsion bosqich o‘quvchini tayyor namunadan foydalanishga emas, balki mavjud model asosida yangi sintaktik konstruksiyalar hosil qilishga yo‘naltiradi. Bu esa grammatik bilimlarning funksional xarakter kasb etishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, sintaktik modellashtirishda quyidagi metodik vositalardan kompleks foydalanish yuqori samaradorlikni ta’minlaydi:

- strukturaviy sxemalar;

- sintaktik daraxt (tree) modellari;
- grafik-organayzerlar;
- konseptual xaritalar;
- algoritmik topshiriqlar;
- transformatsion mashqlar.

Mazkur vositalar o‘quvchilarga gap bo‘laklari o‘rtasidagi grammatik bog‘lanishlarni vizual ravishda ko‘rish, ularni qiyoslash hamda umumlashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarda ko‘rgazmali-obrazli tafakkur ustun bo‘lganligi sababli modellar abstrakt sintaktik hodisalarni konkretlashtirish vazifasini bajaradi.

Tadqiqot davomida sintaktik kompetensiyani rivojlantirishning quyidagi komponentlari ajratib ko‘rsatildi:

- **kognitiv komponent** – sintaktik tushunchalar va grammatik qonuniyatlarni bilish;
- **operatsion komponent** – gapni sintaktik tahlil qilish va model yaratish ko‘nikmasi;
- **kommunikativ komponent** – sintaktik birliklardan nutqda maqsadga muvofiq foydalanish;
- **refleksiv komponent** – yaratilgan modelni tahlil qilish, xatolarni aniqlash va tuzatish.

Mazkur komponentlarning o‘zaro integratsiyasi o‘quvchilarda sintaktik kompetensiyaning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi. Shuning uchun sintaktik modellashtirish jarayonida faqat grammatik tahlil bilan cheklanib qolmasdan, modelni izohlash, unga o‘zgartirish kiritish va yangi kommunikativ vaziyatlarda qo‘llashga yo‘naltirilgan topshiriqlarga ustuvor ahamiyat berilishi lozim.

Shuningdek, tadqiqot sintaktik modellashtirishning quyidagi didaktik imkoniyatlarini aniqlash imkonini berdi: birinchidan, murakkab grammatik tushunchalarni vizuallashtirish orqali ularning mazmunini oson anglash ta’minlanadi; ikkinchidan, sintaktik tahlil algoritmlashtiriladi va o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalari rivojlanadi; uchinchidan, grammatik bilimlar nutqiy faoliyat bilan uzviy bog‘lanadi; to‘rtinchidan, o‘quvchilarda mantiqiy, analitik va kreativ tafakkur bir vaqtda rivojlanadi.

Demak, sintaktik tushunchalarni modellashtirish metodikasi boshlang‘ich sinf ona tili ta’limida sintaktik kompetensiyani rivojlantirishning innovatsion didaktik mexanizmi sifatida namoyon bo‘lib, u grammatik bilimlarni tizimlashtirish, nutqiy faoliyatni faollashtirish va o‘quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tadqiqot davomida sintaktik tushunchalarni modellashtirishga asoslangan metodik yondashuvning boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida sintaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari tahlil qilindi. Kuzatishlar shuni ko‘rsatdiki, sintaktik hodisalarni grafik model, strukturaviy sxema va algoritmik ketma-ketliklar asosida o‘rganish o‘quvchilarning grammatik tahlilni izchil amalga oshirishiga hamda sintaktik birliklar o‘rtasidagi bog‘lanishlarni ongli ravishda anglashiga xizmat qiladi.

Tahlillar natijasida sintaktik modellashtirish jarayonida o‘quvchilarning o‘quv faoliyatida uchta muhim o‘zgarish kuzatildi. Birinchidan, gapning grammatik tuzilishini idrok etish reproduktiv xarakterdan analitik xarakterga o‘tdi. O‘quvchilar sintaktik birliklarni alohida element sifatida emas, balki o‘zaro bog‘liq tizim sifatida tahlil qila boshladilar. Ikkinchidan, model yaratish va uni izohlash jarayonida grammatik tafakkurning mantiqiyligi hamda izchilligi kuchaydi. Uchinchidan, modellar asosida yangi gaplarni tuzish va ularni transformatsiya qilish orqali sintaktik bilimlarni amaliy nutq faoliyatiga ko‘chirish ko‘nikmalari rivojlandi.

Tadqiqot natijalari modellashtirish metodining o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishdagi ahamiyatini ham ko‘rsatdi. An'anaviy darslarda o‘quvchilar asosan tayyor qoidani o‘zlashtirishga yo‘naltirilsa, modellashtirish asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda ular sintaktik hodisalarni mustaqil kuzatish, tahlil qilish, umumlashtirish va xulosa chiqarish jarayonining bevosita ishtirokchisiga aylandi. Bu esa ta’limning subyekt–subyekt hamkorligiga asoslangan zamonaviy modeliga mos keladi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, sintaktik modellashtirishning samaradorligi modelning murakkabligiga emas, balki uning didaktik maqsadga muvofiqligi va bosqichma-bosqich tashkil etilishiga bog‘liq. Dastlab sodda gaplar asosida tuzilgan vizual modellar keyinchalik murakkabroq sintaktik konstruksiyalarni tahlil qilish uchun metodik tayanch vazifasini bajaradi. Shu bois modellashtirish jarayonida oddiydan murakkabga, konkretdan abstraktga va kuzatishdan mustaqil xulosa chiqarishga asoslangan metodik ketma-ketlikni saqlash muhim hisoblanadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari sintaktik modellashtirishning faqat grammatik bilimlarni o‘zlashtirish bilan cheklanmasdan, o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashi, nutqni rejalashtirish, til birliklari o‘rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish hamda kommunikativ vaziyatga mos gap tuzish ko‘nikmalarini ham rivojlantirishini ko‘rsatdi. Bu esa sintaktik kompetensiyaning kognitiv, operatsion va kommunikativ komponentlari o‘zaro integratsiyalashgan holda shakllanishini ta'minlaydi.

Olingan natijalar sintaktik tushunchalarni modellashtirish asosida o‘qitish metodikasi boshlang‘ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning grammatik tafakkurini rivojlantirish va sintaktik kompetensiyasini shakllantirishning ilmiy-metodik jihatdan asoslangan hamda amaliyotga tatbiq etish mumkin bo‘lgan samarali yondashuv ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari sintaktik tushunchalarni modellashtirish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida sintaktik kompetensiyani rivojlantirishning samarali metodik vositasi ekanligini ko‘rsatdi. Modellashtirish texnologiyasi sintaktik hodisalarning ichki tuzilishini vizual va tizimli idrok etishga yordam berib, o‘quvchilarning grammatik tafakkurini faollashtiradi hamda nazariy bilimlarni amaliy nutq faoliyati bilan integratsiyalash imkonini yaratadi.

Aniqlanishicha, modellashtirish asosida tashkil etilgan ta’lim jarayonida o‘quvchilar sintaktik birliklarni tahlil qilish, ular o‘rtasidagi grammatik bog‘lanishlarni izohlash, model yaratish va model asosida yangi gaplar tuzish ko‘nikmalarini izchil egallaydilar. Natijada sintaktik kompetensiya nafaqat grammatik bilimlar majmui, balki olingan bilimlarni turli kommunikativ vaziyatlarda ongli va maqsadga muvofiq qo‘llash qobiliyati sifatida shakllanadi.

Shu bois boshlang‘ich sinf ona tili darslarida sintaktik tushunchalarni modellashtirishga asoslangan metodik yondashuvni tizimli ravishda joriy etish ta’lim samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning analitik va grammatik tafakkurini rivojlantirish hamda kompetensiyaviy ta’lim maqsadlariga erishishda muhim didaktik omil bo‘lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1.O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – O‘RQ–637-son. – Toshkent, 2020.

2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yildagi PF–60-son “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. – Toshkent, 2022.

4.G‘ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. Sintaksis. – Toshkent: O‘qituvchi, 1987.

5.Nurmonov A. O‘zbek tilining nazariy grammatikasi. Sintaksis. – Toshkent: O‘qituvchi, 1995.

6.Azimova I., Mavlonova K., Quronov S., Tursun Sh., Ro‘zmetova Z. Ona tili va o‘qish savodxonligi. 3-sinf. – Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2022.

7.Mengliyev B., Abdurahim Sh., Mavlonova K., Siddiqov M. Ona tili va o‘qish savodxonligi. 2-sinf. – Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2022.

8. Qurbonova O., Utanbayeva D., Bayzakova M. Boshlang‘ich ta’limda matn ustida ishlash metodikasi. – Toshkent, 2024.

9.G‘ulomov A., Mengliyev B. Ona tili darslari uchun metodik qo‘llanma. – Toshkent: O‘zbekiston, 2019.

10.Hasanov R., Tashkenbayev U. Matn bilan ishlashning metodik asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.